

Fundusz Prewencji i Rehabilitacji KRUS jako narzędzie zapobiegania wypadkom w rolnictwie

Małgorzata Rybak, Przemysław Halczak

Abstrakt

W opracowaniu przedstawiono zagadnienia dotyczące finansowania działań prewencyjnych KRUS z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji, kierunki działań prewencyjnych realizowanych przez Kasę, dane statystyczne na temat wypadków i chorób zawodowych rolników oraz przyczyny i okoliczności zdarzeń wypadkowych. Prowadzone działania prewencyjne mają na celu zmniejszenie liczby wypadków i chorób zawodowych rolników, zapobieganie ich powstawaniu oraz ograniczenie ich skutków poprzez podniesienie poziomu wiedzy o zagrożeniach związanych z prowadzeniem gospodarstw i promowanie zasad bezpiecznej i higienicznej pracy.

Celem opracowania jest omówienie źródeł finansowania działań prewencyjnych, w tym wydatków w latach 2017–2020, służących zapobieganiu/ograniczeniu wypadkowości w rolnictwie.

Słowa kluczowe: działania prewencyjne, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, kategorie wypadków przy pracy rolniczej, KRUS, przyczyny wypadków, wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników.

Małgorzata Rybak, główny specjalista, Biuro Prewencji, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
Przemysław Halczak, główny specjalista, Biuro Prewencji, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Fundusz Prewencji i Rehabilitacji – planowanie, tworzenie i zadania

Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, którym dysponuje Prezes KRUS, wchodzi w skład gospodarki finansowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego¹. Przeznaczony jest na finansowanie kosztów rzeczowych działalności związanej z zapobieganiem wypadkom przy pracy rolniczej i chorobom zawodowym rolników oraz udzielaniem pomocy ubezpieczonym i osobom uprawnionym do świadczeń z ubezpieczenia w korzystaniu z różnych form rehabilitacji.

Zadania Funduszu Prewencji i Rehabilitacji wynikają z art. 80 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zgodnie z którym fundusz ten jest przeznaczony na finansowanie kosztów rzeczowych wynikających z realizacji zadań KRUS, o których mowa w art. 21b, art. 63 i art. 64 ww. ustawy, m.in. takich jak: działalność na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym, obejmującą w szczególności analizowanie przyczyn wypadków i chorób, prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym oraz postępowania w razie wypadku przy pracy rolniczej, upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi, a także znajomości zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym czy zasad postępowania w razie wypadku, i podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników².

Planowanie Funduszu Prewencji i Rehabilitacji przypada najczęściej na przełomie II/III kwartału w roku poprzedzającym rok planistyczny. Zgodnie z ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników Fundusz Prewencji i Rehabilitacji tworzy się z odpisu od Funduszu Składkowego, w wysokości do 6,5% planowanych wydatków z tego funduszu, z dotacji z budżetu państwa, odsetek uzyskanych z lokowania wolnych środków Funduszu Prewencji i Rehabilitacji³. W razie powstania niedoboru tego funduszu, pokrywa się go ze środków Funduszu Składkowego⁴.

1. Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266.

2. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji KRUS jako instrument zapobiegania wypadkowości i niepełnosprawności w rolnictwie w latach 2006–2015 na terenie Polski*, Radom 2017.

3. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266, art. 80 ust 2.

4. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266, art. 80 ust.3.

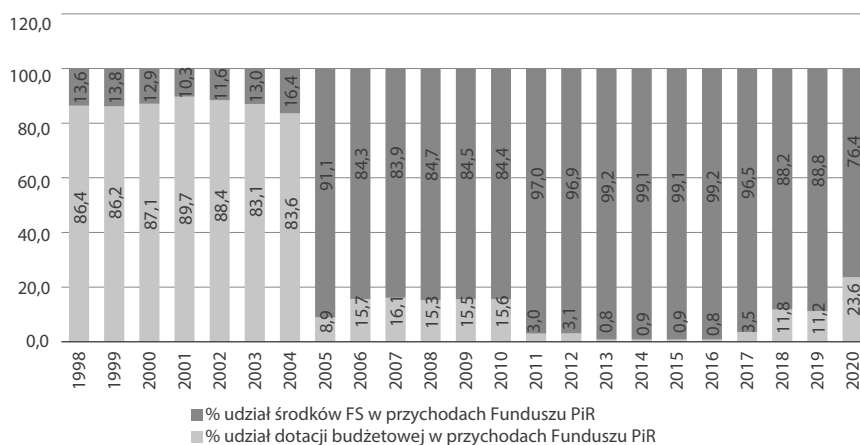
Fundusz Prewencji i Rehabilitacji KRUS jako narzędzie zapobiegania wypadkom w rolnictwie

Tabela 1. Fundusz Prewencji i Rehabilitacji w latach 1998–2020 według struktury przychodów obejmujących odpis od Funduszu Składkowego i dotację z budżetu państwa (w tys. zł)

Rok	Odpis z dotacji budżetowej	% udział dotacji budżetowej w przychodach Funduszu PiR	Odpis z FS	% udział środków FS w przychodach Funduszu PiR
1998	18 410	86,4	2 910	13,6
1999	20 000	86,2	3 195	13,8
2000	21 140	87,1	3 125	12,9
2001	27 500	89,7	3 143	10,3
2002	27 000	88,4	3 544	11,6
2003	29 300	87,0	4 361	13,0
2004	29 100	83,6	5 698	16,4
2005	2 500	8,9	25 700	91,1
2006	4 000	15,7	21 532	84,3
2007	4 500	16,1	23 500	83,9
2008	5 000	15,3	27 724	84,7
2009	5 500	15,5	30 004	84,5
2010	6 000	15,6	32 454	84,4
2011	1 000	3,0	32 639	97,0
2012	1 038	3,1	32 900	96,9
2013	274	0,8	32 639	99,2
2014	283	0,9	32 922	99,1
2015	287	0,9	33 270	99,1
2016	292	0,8	34 863	99,2
2017	1 292	3,5	35 124	96,5
2018	5 000	11,8	37 462	88,2
2019	5 000	11,2	39 525	88,8
2020	10 324	23,6	33 484	76,4

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 1. Fundusz Prewencji i Rehabilitacji w latach 1998–2020 według struktury przychodów obejmujących odpis od Funduszu Składkowego i dotację z budżetu państwa (w %)

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Z tabeli 1 oraz wykresu 1 wynika, że udział środków finansowych Funduszu Prewencji i Rehabilitacji KRUS zmieniał się istotnie na przestrzeni lat. Do 2004 roku podstawą finansowania działalności prewencyjnej i rehabilitacyjnej Kasy była dotacja z budżetu państwa, od 2005 roku – odpis z Funduszu Składkowego do 5% (w latach 2005–2015), a od 2016 – do 6,5% planowanych wydatków tego funduszu⁵. W latach 1998–2004 udział dotacji budżetowej w przypadku Funduszu Prewencji i Rehabilitacji wynosił ponad 80%. Od roku 2005 podstawą finansowania działalności prewencyjnej i rehabilitacyjnej KRUS był odpis z Funduszu Składkowego, który w latach 2013–2016 wynosił ponad 99%.

Formy i kierunki działań prewencyjnych

W Polsce do zapewnienia bezpiecznych warunków pracy pracownikom najemnym zobowiązano pracodawcę. Jego obowiązki są określone przepisami ustawy Kodeks pracy. Pracodawca jest także zobowiązany do prowadzenia działań prewencyjnych, w tym szkolenia pracowników zarówno przed dopuszczeniem ich do pracy, jak i w okresie późniejszym. Takiej ustawowej ochrony pracy nie mają rolnicy prowadzący działalność gospodarczą na własny rachunek.

5. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji KRUS...*, op. cit.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie ma prawa do prewencyjnego wglądu w metody pracy rolnika, dopóki nie uległ on wypadkowi. W tej sytuacji działalność prowadzona przez Kasę polega na badaniu okoliczności i przyczyn wypadków i chorób zawodowych oraz upowszechnianiu wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach związanych z pracą rolniczą i zasad bezpiecznego wykonywania tej pracy⁶. Udział rolników w działaniach prewencyjnych jest dobrowolny i nieodpłatny, a brak uczestnictwa nie powoduje żadnych sankcji.

Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w sposób precyzyjny określa ramy działalności prewencyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W art. 63 ustawodawca zobowiązał Kasę do:

- a) analizowania przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- b) prowadzenia dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- c) upowszechniania wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasadach ochrony zdrowia i życia;
- d) podejmowania starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Głównym celem działań prewencyjnych realizowanych przez jednostki terenowe Kasy jest upowszechnianie „Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym”, będących zaleceniami dotyczącymi wyposażenia gospodarstwa, zabezpieczenia osób w nim pracujących oraz sposobu wykonywania czynności związanych z działalnością rolniczą. Treść dokumentu, określana przez Prezesa Kasy w porozumieniu z Radą Rolników i ministrami właściwymi do spraw zdrowia, zabezpieczenia społecznego i rozwoju wsi, po raz pierwszy została opublikowana w 1995 roku, a w 2008 i 2020 roku – znowelizowana. Potrzeba uaktualnienia „Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym” wynikała z konieczności dostosowania poszczególnych zapisów do obowiązujących w krajach Unii Europejskiej unormowań prawnych i dobrych praktyk rolniczych. W najnowszej wersji znalazły się tematy dotyczące organizacji pracy, ochrony środowiska naturalnego, zabezpieczenia na wypadek pożaru, postępowania z substancjami szkodliwymi (takimi jak środki ochrony roślin, paliwa i nawozy), a także zalecenia dotyczące stanu psychofizycznego rolnika i jego dobrostanu w momencie przystępowania do pracy. Upowszechnianie tych zasad jest głównym celem działań prewencyjnych realizowanych przez jednostki terenowe Kasy.

6. W. Kobielski, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników – wybrane problemy*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2005, nr 26/27.

Na podstawie analizy przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych zgłoszonych do KRUS w 2019 roku Prezes Kasy ustanowił następujące kierunki działalności prewencyjnej KRUS:

- a) upowszechnianie „Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym” oraz „Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat” wśród rolników, ich rodzin i dzieci oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- b) oddziaływanie na likwidację zagrożeń i zapobieganie najczęściej występującym wypadkom z grup: „upadek osób”, „pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń”, „uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta”, „upadek przedmiotów” oraz „inne zdarzenia” poprzez popularyzowanie:
 - poprawy stanu nawierzchni podwórz i ciągów komunikacyjnych w gospodarstwach;
 - stosowania ochron pracy;
 - używania podczas pracy na wysokości podestów i drabin posiadających zabezpieczenie przed przechyłem i osunięciem;
 - likwidowania progów i uskoków w budynkach i przejściach;
 - prawidłowego sposobu wchodzenia na maszyny rolnicze i schodzenia z nich;
 - dbania o wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony i zabezpieczenia ich ruchomych elementów;
 - zapoznawania się z instrukcjami obsługi stosowanych maszyn i urządzeń;
 - zasady wyłączania napędu maszyn i urządzeń podczas wykonywania ich napraw i regulacji;
 - prawidłowego zabezpieczania maszyn, urządzeń i narzędzi w trakcie postoju i w ruchu;
 - stosowania zasad bezpiecznego pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego;
 - bezpiecznego agregowania maszyn i urządzeń rolniczych;
 - konieczności zapewnienia zwierzętom dobrostanu i odpowiedniego traktowania, a także poznania ich fizjologii i naturalnych zachowań;
 - dbałości o stan psychofizyczny rolnika – zdrowy styl życia, diagnostykę i zapobieganie chorobom, prawidłową organizację pracy, m.in. przeciwdziałanie spiętrzeniu prac i przemęczeniu, a także sposobów zapobiegania przeciążeniom układu ruchu;
- c) oddziaływanie na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej poprzez:

- informowanie rolników o wyrobach oznaczonych „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” oraz posiadających wyróżnienia targowe Prezesa KRUS pt. „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwach rolnych” i zachęcanie do ich nabywania i stosowania;
 - prowadzenie postępowań prewencyjnych i regresowych w celu eliminowania z rynku wyrobów, których wady konstrukcyjne, wykonanie lub błędne informacje w instrukcji były lub mogą być przyczyną wypadku lub stanowić zagrożenie dla użytkowników;
- d) informowanie rolników o sposobach zapobiegania chorobom zawodowym – głównie o zapobieganiu ukąszeniom przez kleszcze oraz o zasadach postępowania w przypadku ukąszenia;
- e) zapoznavanie rolników z zasadami postępowania w razie wypadku oraz podstawowymi sposobami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej⁷.

Kasa upowszechnia „Zasady ochrony zdrowia oraz życia w gospodarstwie rolnym” oraz „Wykaz czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat” poprzez:

- szkolenia, spotkania i pogadanki na temat bhp w gospodarstwie rolnym;
- konkursy wiedzy bhp w gospodarstwie rolnym;
- konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne;
- przeglądy gospodarstw rolnych i prac polowych;
- pokazy udzielania pomocy przedmedycznej;
- olimpiady wiedzy o bhp dla uczniów szkół rolniczych;
- konkursy testowe, plastyczne, fotograficzne i inne dla dzieci;
- stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS podczas imprez masowych dla rolników;
- materiały popularyzatorskie (broszury, poradniki, ulotki, kalendarze, filmy, plakaty, artykuły prasowe, materiały dla dzieci) i listy, apele Prezesa KRUS;
- popularyzowanie zasad bhp za pośrednictwem środków masowego przekazu – prasę, radio, telewizję, portale internetowe;
- konferencje, seminaria i spotkania poświęcone bezpieczeństwu pracy;
- indywidualny instruktaż podczas oględzin miejsc wypadków;
- ekspozycje i wystawy w salach obsługi interesantów w OR i PT KRUS.

W trakcie tych działań prewencyjnych Kasa stara się przekonać rolników do wprowadzenia zmian znacząco ograniczających ryzyko wypadku w gospodarstwie rolnym. Większość z nich nie wymaga dużych nakładów finansowych, a czyni

7. KRUS, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2020 roku*, Warszawa 2021.

bezpieczniejszym środowisko pracy i życia rolnika oraz jego rodziny. Wśród niskonakładowych zmian propagowanych przez KRUS można wymienić m.in.:

- zadbanie o ład i porządek na terenie gospodarstw;
- używanie właściwego obuwia;
- prawidłowe wchodzenie na maszyny rolnicze oraz schodzenie z nich;
- stosowanie drabiny z zabezpieczeniami;
- dbałość o kompletność osłon i zabezpieczeń ruchomych elementów maszyn rolniczych i urządzeń;
- przestrzeganie wszystkich zaleceń znajdujących się w instrukcjach obsługi;
- wyłączenie napędu podczas napraw i regulacji;
- poznawanie nawyków zwierząt, ich przyjazne traktowanie ze stosowaniem wobec nich zasady ograniczonego zaufania;
- używanie ochrony pracy.

W ramach działań na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy oraz chorobom zawodowym rolników Kasa podejmuje starania zapewniające właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Prezes KRUS nadaje bezpiecznym maszynom i urządzeniom „Znak Bezpieczeństwa KRUS” i przyznaje wyróżnienie targowe „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”.

Od 2000 roku producentom i dostawcom tych wyrobów wręczana jest statuetka DOBROSŁAW symbolizująca ochronę zdrowia i życia rolników.

Kasa zapoznaje rolników z wyrobami oznaczonymi „Znakiem Bezpieczeństwa KRUS” i wyróżnieniem targowym „Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym”. Prezentuje je podczas szkoleń, targów, konferencji, seminariów i pokazów oraz zachęca do ich nabywania.

Inną formą oddziaływania jest prowadzenie działań prewencyjnych, których celem jest eliminowanie z rynku technicznych środków produkcji, które mogą stanowić przyczynę wypadków (np. przy stwierdzeniu wad konstrukcyjnych maszyn i urządzeń rolniczych lub wykonanych nieprawidłowo usług).

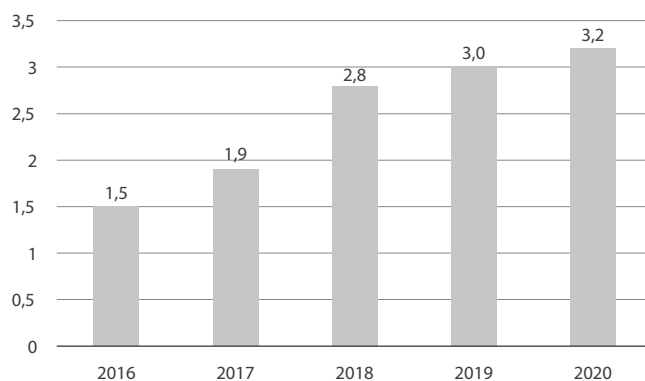
Jeśli przyczyną wypadku przy pracy rolniczej była wadliwość stosowanego środka produkcji lub nieprawidłowość świadczonej usługi, Prezes Kasy w postępowaniu regresowym może domagać się od dostawców wadliwych wyrobów i usług zwrotu wypłaconych świadczeń powypadkowych oraz wymagać usunięcia stwierdzonych wad konstrukcyjnych i innych zagrożeń⁸.

8. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji...*, op. cit.

Struktura wydatków w latach 2017–2020

Z uwagi na to, że działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przyczyniają się do ograniczenia liczby wypadków przy pracy rolniczej, eliminowania ich przyczyn, zapobiegania chorobom zawodowym oraz innym zawodowym zagrożeniom rolników, zasadnym było zwiększenie środków finansowych z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji na wymienione wyżej ustawowe działania Kasy. Stąd planowany wzrost wydatków na działania prewencyjne od 2018 roku, a tym samym wzrost wydatków w przeliczeniu na jednego ubezpieczonego.

Wykres 2. Kwota wydatkowana na działania prewencyjne KRUS w przeliczeniu na jednego ubezpieczonego w latach 2016–2020

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Z zestawienia danych za okres 2016–2020 wynika, że w ostatnich latach kwoty wydatkowane na działania prewencyjne KRUS w przeliczeniu na jednego ubezpieczonego wykazują tendencję wzrostową.

Kasa, dzięki zwiększeniu środków finansowych na prewencję, ma możliwość zintensyfikowania swoich działań upowszechniających wśród rolników wiedzę o zagrożeniach i zabezpieczaniu się przed wypadkami oraz chorobami zawodowymi.

W latach 2017–2020 wydatkowano rocznie na realizację zadań z zakresu prewencji od 2 368 tys. złotych do 3 668 tys. złotych. Środki przeznaczono na:

- zakup nagród konkursowych organizowanych przez Oddziały Regionalne i Centralę KRUS (od 49,2% w 2017 roku do 27,5% w 2020 roku całości wydatków na działania prewencyjne);

Fundusz Prewencji i Rehabilitacji KRUS jako narzędzie zapobiegania wypadkom w rolnictwie

- zakup materiałów prewencyjnych i popularyzujących zasady BHP do prowadzenia działań prewencyjnych wraz z zakupem zestawów ratownictwa przedlekarzkiego (od 13,9% w 2017 roku do 33,5% w 2020 roku);
- wykonanie materiałów i ich projektów popularyzujących zasady bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym (od 20,6% w 2017 roku do 29,7% w 2020 roku);
- udział w imprezach rolniczych, organizacja stoisk informacyjno-prewencyjnych KRUS (od 10% w 2017 roku do 4,1% w 2020 roku).

Szczegółowe zestawienie danych na temat wydatkowania środków z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji znajduje się w tabeli oraz na wykresach niżej.

Tabela 2. Wydatki z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji w latach 2017–2020 (w zł)

Działania prewencyjne				
Przeznaczenie wydatków	kwota wydatków w roku:			
	2017	2018	2019	2020
Konkursy wiedzy o bhp dla rolników	472 608,57	504 651,33	1 131 657,93	546 018,27
Ogólnokrajowy Konkurs Bezpieczne Gospodarstwo Rolne	281 284,48	331 995,40	357 090,68	0,00
Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci	150 189,61	159 491,50	189 642,44	212 238,62
Pozostałe konkursy	261 231,94	220 909,44	248 471,41	248 877,86
Zakup materiałów prewencyjnych i popularyzujących zasady BHP do prowadzenia działań prewencyjnych	189 787,41	856 183,98	175 582,72	1 051 528,06
Zestawy ratownictwa przedlekarzkiego	139 860,00	128 457,00	186 800,00	177 270,00
Udział w imprezach rolniczych, organizacja stoisk informacyjno-prewencyjnych KRUS	236 492,73	296 025,10	319 713,40	152 179,91
Wykonanie materiałów i ich projektów popularyzujących zasady bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym	487 990,99	944 782,87	938 278,85	1 088 693,10
Pozostałe usługi	92 998,15	16 117,27	56 359,04	150 855,38
Zakup materiałów umożliwiających przeprowadzenie działań prewencyjnych, np. namiot wystawienniczy, trybunka	56 054,54	26 567,31	27 036,66	40 428,03
Ogółem	2 368 498,42	3 485 181,20	3 630 633,13	3 668 089,23

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W 2020 roku widać wyraźny spadek wydatków przeznaczonych na zakup nagród konkursowych oraz wydatków związanych z udziałem w imprezach rolniczych i organizacją stoisk informacyjno-prewencyjnych. Było to spowodowane epidemią COVID-19. Z powodu obostrzeń sanitarnych nie zrealizowano części zaplanowanych przedsięwzięć na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym osób ubezpieczonych w KRUS. Z uwagi na wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Rządowego Zespołu Wsparcia Kryzysowego odwołano działania, które wymagały bezpośredniego kontaktu z rolnikami. Zrezygnowano m.in. z prowadzenia XVIII edycji Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne (realizację tego przedsięwzięcia przełożono na rok 2021), szkoleń i pogadanek dla rolników oraz członków ich rodzin, a także konkursów i pokazów. Zorganizowano mniej stoisk informacyjno-prewencyjnych oraz pokazów bezpiecznej pracy z uwagi na odwołanie większości imprez masowych.

Jednocześnie w reakcji na pandemię COVID-19 w 2020 roku zadbano dodatkowo o nowe działania o charakterze prewencyjnym. W celu rozpropagowania wśród najmłodszych mieszkańców wsi kursu e-learningowego pt. „Bezpiecznie na wsi mamy – wypadkom zapobiegamy”, który w nowoczesnej formie przybliżył dzieciom zagrożenia wypadkowe na terenie obejścia, przeprowadzono po raz drugi losowanie hulajnóg wśród dzieci, które kurs zrealizowały.

Zorganizowano pierwszą edycję konkursu na rymowankę dla dzieci o bezpieczeństwie w gospodarstwie rolnym. Autorzy 20 najlepszych prac otrzymali nagrody, zaś pozostałym dzieciom przekazano puzzle i kolorowanki ilustrujące czynności szczególnie niebezpieczne, związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie należy powierzać dzieciom do lat 16.

Przeprowadzono również pierwszy „Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym – Bezpieczna Obsługa Zwierząt Gospodarskich”. Do realizacji tego przedsięwzięcia wykorzystano platformę moodle – narzędzie online, które w warunkach pandemii umożliwia prowadzenie działań edukacyjnych wśród rolników bez konieczności bezpośrednich kontaktów. Tematyka konkursu dotyczyła kampanii prewencyjnej na rzecz ograniczenia liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników związanych z obsługą zwierząt, przebiegającej pod hasłem „Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz”.

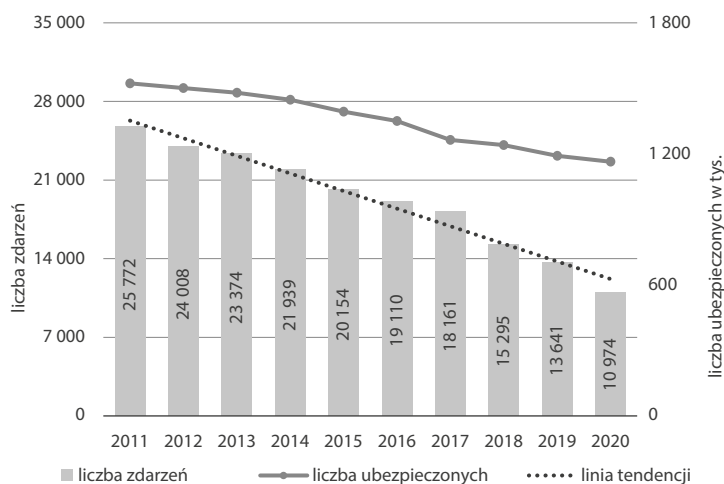
Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników w latach 2011–2020

Dane o wypadkach w gospodarstwach rolników indywidualnych po raz pierwszy zostały zebrane przez Kasę w 1993 roku. Wówczas odnotowano prawie 66 tysięcy zgłoszonych zdarzeń wypadkowych. Od tamtego czasu sukcesywnie zmniejsza się liczba zgłaszanych wypadków i liczba wypadków przy pracy rolniczej ogółem oraz powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań.

Wypadki zgłoszone

W 2020 roku do KRUS zgłoszono 10 974 zdarzenia wypadkowe, o 2 667 (19,6%) mniej niż w 2019 roku, przy spadku liczby osób ubezpieczonych o 26 809 (2,3%): z 1 191 044 do 1 164 235. Od 2011 roku liczba zgłoszonych wypadków zmniejszyła się o 14 798 (57,4%), a osób ubezpieczonych o 352 073 (23,2%).

Wykres 3. Liczba zdarzeń zgłoszonych jako wypadki przy pracy rolniczej w latach 2011–2020 na tle liczby ubezpieczonych

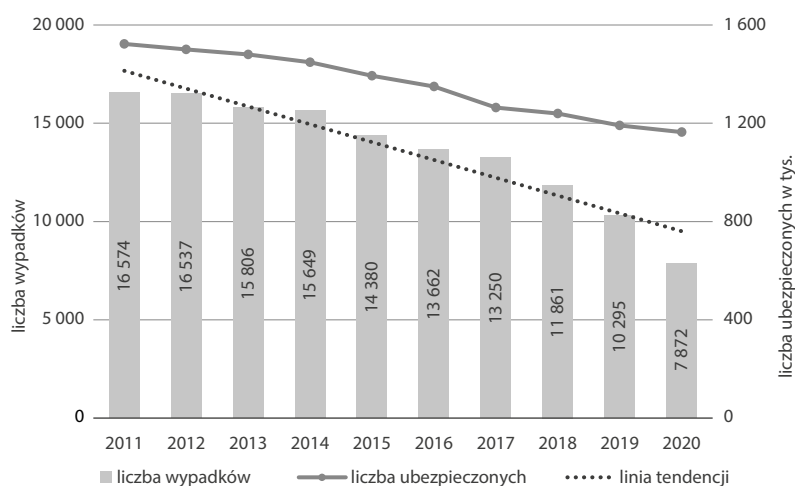

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

*Wypadki zakończone wypłatą
jednorazowych odszkodowań, rodzaj zdarzeń i ich skutki zdrowotne*

Liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się z 10 295 w 2019 roku do 7 872 w 2020 roku, tj. o 2 432 (23,5%) mniej niż w poprzednim roku. W ciągu ostatnich dziesięciu lat (od 2011 roku) spadła o 8 702 (52,5%) wypadków.

Wykres 4. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2011–2020 na tle liczby ubezpieczonych

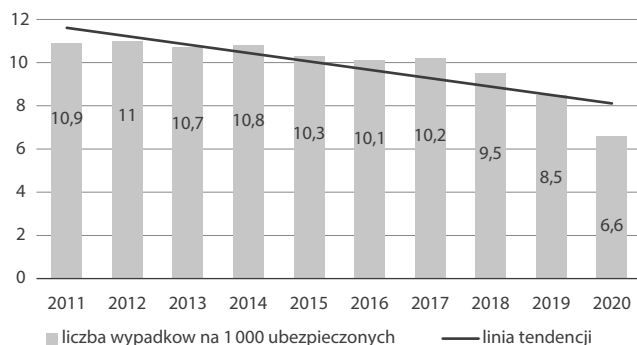

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wskaźnik wypadkowości

W 2020 roku obniżył się wskaźnik wypadkowości w rolnictwie indywidualnym (liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) z 8,5 w 2019 roku do 6,6 w 2020 roku, tj. o 1,9. W ciągu ostatnich 10 lat wskaźnik wypadkowości zmniejszył się z 10,9 do 6,6, tj. o 4,3.

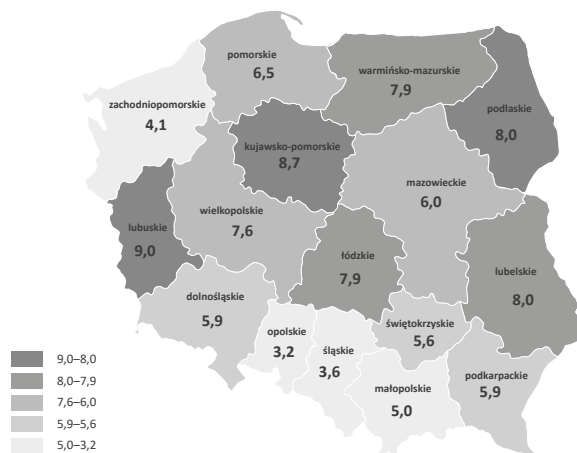
Wykres 5. Liczba wypadków na 1 000 ubezpieczonych w latach 2011–2020 (wg decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań)

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Od lat Kasa zauważa duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami. Najwyższą wypadkowość odnotowano w województwach: lubuskim (9,0), kujawsko-pomorskim (8,7), podlaskim i lubelskim (8,0), łódzkim i warmińsko-mazurskim (7,9) a najniższą w województwach: opolskim (3,2), śląskim (3,6), zachodniopomorskim (4,1) i małopolskim (5,0). Przyczyny tych różnic pomiędzy województwami to m.in. ukształtowanie terenu, warunki klimatyczne regionu, specyfika produkcji rolnej na danym terenie oraz sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych.

Wykres 6. Wskaźnik wypadkowości w 2020 roku

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 3. Wiek i płeć osób poszkodowanych w wypadkach w 2020 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:		Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych							
			<18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej
Kobiety	a	2 350	1	1	84	356	785	1 042	56	25
	b	29,9%	0,1%	0,1%	1,1%	4,5%	10,0%	13,2%	0,6%	0,3%
Mężczyźni	a	5 522	0	12	532	1 019	1 504	1 846	566	43
	b	70,1%	0,0%	0,2%	6,8%	12,9%	19,1%	23,5%	7,1%	0,5%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Większość poszkodowanych w 2020 roku stanowili mężczyźni (70,1%), przede wszystkim w grupach wiekowych: 50–59 lat (23,5% wszystkich poszkodowanych), 40–49 lat (19,1% wszystkich poszkodowanych) oraz 30–39 lat (12,9% wszystkich poszkodowanych). Wśród kobiet najczęściej poszkodowanych odnotowano w grupach wiekowych: 50–59 lat (13,2% wszystkich poszkodowanych), 40–49 lat (10,0% wszystkich poszkodowanych).

Struktura wypadków według grup zdarzeń

Struktura grup wypadkowych (wg zdarzeń powodujących urazy) od lat jest podobna. Zdecydowaną większość w 2020 roku stanowiły zdarzenia z grup:

- upadek osób – 3 718 poszkodowanych, co stanowiło 47,2% wszystkich wypadkowych jednorazowych odszkodowań;
- uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta – 958 poszkodowanych, tj. 12,2% wypadków;
- pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń – 958 poszkodowanych, tj. 12,2% wypadków;
- inne zdarzenia – 958 poszkodowanych, tj. 12,2% wypadków.

Tabela 4. Struktura wypadków w 2020 roku według grup wypadkowych

Wyszczególnienie	Liczba wypadków zakończonych przyznaniem jednorazowego odszkodowania	
	2020	% udział w 2020 r.
Ogółem w tym:	7 872	100,0
upadek osób	3 718	47,2
upadek przedmiotów	438	5,5
zetsknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	376	4,8
uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie	164	2,1
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	122	1,5
pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	958	12,2
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	958	12,2
pożar, wybuch, działanie sił przyrody	55	0,7
działanie skrajnych temperatur	40	0,5
działania materiałów szkodliwych	9	0,1
nagle zachorowania	76	1,0
inne zdarzenia	958	12,2

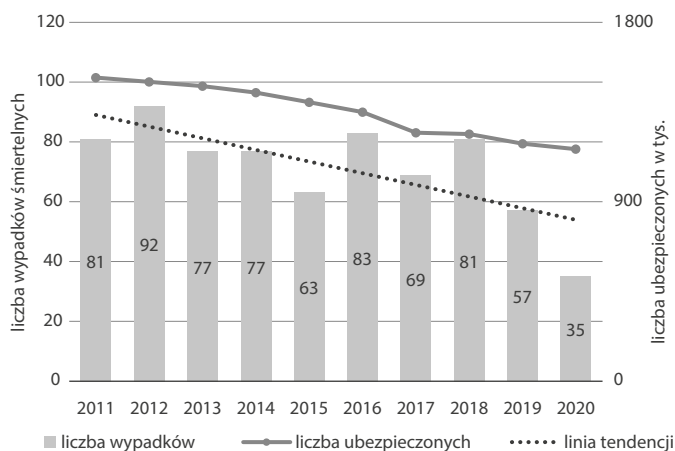
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Najliczniejszą grupą wypadków od lat są „upadki osób”, stanowią one ok. 50% wszystkich wypadków. Kolejne liczne grupy wypadkowe to: „uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta”, „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń”, „inne zdarzenia”.

Wypadki śmiertelne

Wypłacono jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci wskutek 35 wypadków przy pracy rolniczej, o 22 (38,6%) mniej niż w 2019 roku. Liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się od 2011 roku o 46 (56,8%) – z 81 w 2011 roku do 35 w 2020 roku. Wypadki śmiertelne stanowiły 0,44% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą świadczeń. Częstotliwość tych wypadków wynosiła 3,0 na 100 000 ubezpieczonych.

Wykres 7. Wypadki śmiertelne zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2011–2020 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W 2020 roku najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym wystąpiło w grupach wypadkowych: „przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu” (9 ofiar), „upadek przedmiotów” (7 ofiar) i „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń” (6 ofiar).

Tabela 5. Struktura wypadków śmiertelnych w 2020 roku według grup zdarzeń

Wyszczególnienie	Liczba wypadków śmiertelnych zakończonych przyznaniem jednorazowego odszkodowania	
	2020	% udział w 2020 r.
Ogółem w tym:	35	100,0
upadek osób	2	5,7
upadek przedmiotów	7	20,0
zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	0	0,0
uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie	0	0,0

Ciąg dalszy tabeli na następnej stronie.

Tabela 5. Struktura wypadków śmiertelnych w 2020 roku według grup zdarzeń (cd.)

Wyszczególnienie	Liczba wypadków śmiertelnych zakończonych przyznaniem jednorazowego odszkodowania	
	2020	% udział w 2020 r.
przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu	9	25,7
pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	6	17,2
uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta	4	11,4
pożar, wybuch, działanie sił przyrody	0	0,0
działanie skrajnych temperatur	0	0,0
działania materiałów szkodliwych	0	0,0
nagle zachorowania	4	11,4
inne zdarzenia	3	8,6

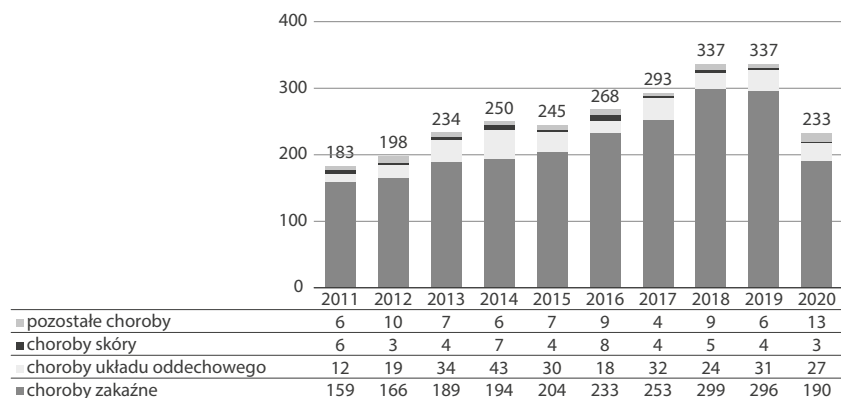
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Choroby zawodowe rolników

W 2020 roku przyznano 233 jednorazowe odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową, w porównaniu do roku 2019 liczba decyzji przyznających zmniejszyła się o 104 (30,9%).

Wśród nich odnotowano 190 przypadków chorób zakaźnych (w tym 185 borelioz), 27 przypadków chorób układu oddechowego, 11 przypadków chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, trzy przypadki chorób skóry, jeden przypadek obustronnego trwałego odbiorczego ubytku słuchu i jeden przypadek choroby narządu wzroku wywołany czynnikiem fizycznym, chemicznym lub biologicznym.

Wykres 8. Liczba chorób zawodowych zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania w latach 2011–2020

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W większości przypadków (82% spraw) uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych nie przekroczył 10%.

Tabela 6. Struktura uszczerbku na zdrowiu dla chorób/grup chorobowych w 2020 roku

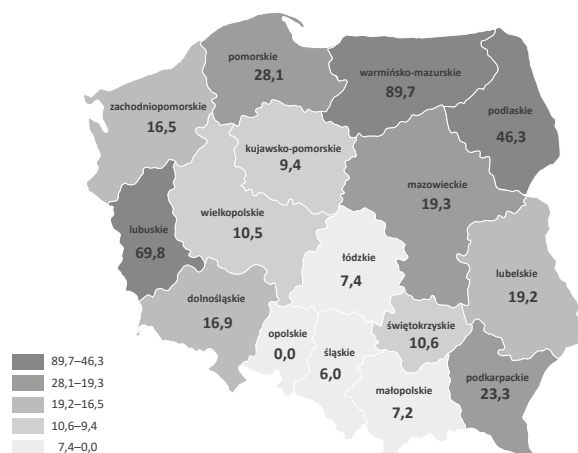
% uszczerbek na zdrowiu	Astma oskrzelowa	Zewnątrzpoходne zapalenie pęcherzyków płucnych	Alergiczny nieżyt nosa	Choroby skóry	Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem	Przewlekłe choroby układu ruchu	wywołane sposobem wykonywania pracy	Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	Suma
Do 5%	0	1	0	2	0	4	1	114	122	
6–10%	6	6	2	1	0	5	0	49	69	
11–30%	3	9	0	0	1	2	0	26	41	
31–60%	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
Powyżej 61%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Suma	9	16	2	3	1	11	1	190	233	

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Liczba zachorowań na choroby zawodowe zakończone wypłatą jednorazowego odszkodowania, przypadająca na 100 000 ubezpieczonych w KRUS zmalała z 27,8 w 2019 roku do 19,6 w 2020 roku. Największą częstotliwość występowania chorób

zawodowych rolników stwierdzono w województwach: warmińsko-mazurskim (89,7), lubuskim (69,8), podlaskim (46,3). Najmniejszą w województwach: śląskim (6,0), łódzkim (7,4), kujawsko-pomorskim (9,4), wielkopolskim (10,5) i świętokrzyskim (10,6). Nie odnotowano chorób zawodowych w województwie opolskim.

Wykres 9. Liczba chorób zawodowych przypadająca na 100 000 ubezpieczonych w 2020 roku (według decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie)

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników

Zgodnie z ustawową dyspozycją art. 63 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego każdego roku dokonuje analizy przyczyn oraz okoliczności wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. W czasie prowadzenia postępowania powypadkowego inspektorzy ds. prewencji dokonują oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami, oceniają przy tym metody pracy i stan techniczny stosowanych środków produkcji oraz zapoznają się z dokumentacją medyczną związaną z udzieleniem pierwszej pomocy lekarskiej i dokumentacją przekazaną przez organy ścigania, a także pozyskują informacje od poszkodowanych i świadków na temat okoliczności i przebiegu zdarzenia. Podczas postępowania dowodowego identyfikowane są przyczyny wypadku, a na ich podstawie poszkodowanym lub ich rodzinom

wydawane są zalecenia prewencyjne w celu ograniczenia ryzyka ponownego zaistnienia wypadku. Informacje uzyskane w postępowaniu dowodowym dotyczącym zgłoszonego wypadku są przetwarzane i analizowane do określania kierunków działalności prewencyjnej Kasy dla całej Polski, a także dla potrzeb lokalnych.

Tabela 7. Najczęstsze przyczyny wypadków w 2020 roku

Kategoria przyczyn	Liczba przyczyn	Udział w %
	2020	2020
Zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie)	1 146	11,7
Nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego	861	8,8
Niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia	672	6,9
Narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.)	525	5,4
Niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy	478	4,9
Niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności	473	4,8
Niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych	467	4,8
Nieprawidłowy sposób wchodzenia na maszyny rolnicze, przyczepy, wozy itp. (i schodzenia z nich)	300	3,1
Wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.	277	2,8
Niekorzystanie z drabin, podestów i rusztowań lub nieprawidłowy sposób wchodzenia na nie i schodzenia z nich podczas pracy na wysokości	251	2,6
Niewłaściwe tempo pracy, pośpiech	226	2,3
Niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.)	190	1,9
Nieprawidłowo skonstruowane drabiny (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.)	190	1,9
Brak ubrania i obuwia roboczego	185	1,9
Zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem	178	1,8
Brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych	159	1,6
Pozostałe razem	3 192	32,7
Ogółem	9 770	100,0

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Podsumowanie

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego została powołana do życia Ustawą z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Powołanie do życia Kasy, jako organizacji zapewniającej realizację rozproszonych wcześniej zadań w dziedzinie obsługi ubezpieczenia społecznego rolników oraz podejmującej się nowych zadań nieprowadzonych wcześniej przez żadną instytucję ubezpieczeniową, m.in. w zakresie prewencji i rehabilitacji, wymagało podjęcia działań mających na celu ich upowszechnianie w środowisku wiejskim. Finansową podstawę działalności Kasy w zakresie prewencji wypadkowej, a także rehabilitacji leczniczej, stanowi Fundusz Prewencji i Rehabilitacji (art. 80 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników)⁹.

Fundusz ten tworzony jest z odpisu od Funduszu Składkowego (finansującego świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, wypadkowego, macierzyńskiego) w wysokości do 6,5% planowanych wydatków z tego funduszu (od 2016 roku) oraz dotacji z budżetu państwa¹⁰ i odsetek uzyskanych z lokowania wolnych środków Funduszu Prewencji i Rehabilitacji¹¹.

Dane statystyczne nt. liczby wypadków rolników przy pracy potwierdzają skuteczność wszystkich działań prewencyjnych prowadzonych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Od 1993 roku do 2020 roku liczba zgłoszonych wypadków zmniejszyła się z 66 tys. do 11 tys. (o ponad 80%), także liczba wypłaconych jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się z 42 tys. do 7,9 tys., w tym z tytułu wypadków śmiertelnych z 286 do 35.

Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań na 1 000 ubezpieczonych) od 1993 roku spadł z 24,6 do 6,6 w 2020 roku (o 18 mniej).

Reasumując, wydatkowane środki finansowe na działania prewencyjne skierowane na zwiększenie świadomości rolników i ich rodzin na temat zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym oraz zagrożeń wypadkowych przyczyniły się do zmniejszenia liczby wypłacanych świadczeń¹².

Przyjęta przez Kasę praktyka określania kierunków działań prewencyjnych na podstawie analizy przyczyn i okoliczności wypadków, bieżące monitorowanie zagrożeń wypadkowych w gospodarstwach rolnych, a w konsekwencji dostosowywanie

9. Ibidem.

10. Ibidem.

11. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266, art. 80 ust 2.

12. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji...*, op. cit.

tematyki i form działań prewencyjnych do aktualnych, lokalnych potrzeb spowodowało, że działania Kasy są skuteczne i atrakcyjne dla różnych grup odbiorców z terenów wiejskich. Dzięki działaniom edukacyjnym KRUS wzrosła świadomość rolników o zagrożeniach wypadkowych i zmniejszyła się liczba wypadków w gospodarstwach rolnych¹³.

Bibliografia

Kobielski W., *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników – wybrane problemy*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2005, nr 26/27.

KRUS, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2020 roku*, Warszawa 2021.

Nobis C., *Fundusz prewencji i rehabilitacji KRUS jako instrument zapobiegania wypadkowości i niepełnosprawności w rolnictwie w latach 2006–2015 na terenie Polski*, Radom 2017.

Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266.

13. Ibidem.

otrzymano: 26.05.2021
zaakceptowano: 22.06.2021

KRUS Prevention and Rehabilitation Fund as a tool for preventing accidents in agriculture

Małgorzata Rybak, Przemysław Halczak

Abstract

The study presents issues related to the financing of KRUS prevention activities from the Prevention and Rehabilitation Fund, directions of prevention activities implemented by the Fund, statistical data on accidents and occupational diseases of farmers as well as the causes and circumstances of accident events. The conducted prevention activities are aimed at reducing the number of accidents and occupational diseases of farmers, preventing their occurrence and limiting their effects by increasing the level of knowledge about the risks associated with running farms and promoting the principles of safe and hygienic work.

The aim of the study is to discuss the sources of financing for prevention activities, including expenditure in 2017–2020, aimed at preventing/reducing accidents in agriculture.

Keywords: prevention activities, Prevention and Rehabilitation Fund, categories of accidents at agricultural work, KRUS, causes of accidents, accidents at work and occupational diseases of farmers.

Małgorzata Rybak, chief specialist, Prevention Office, Agricultural Social Insurance Fund (KRUS);
Przemysław Halczak, chief specialist, Prevention Office, Agricultural Social Insurance Fund (KRUS).

Prevention and Rehabilitation Fund – planning, creation and tasks

The Prevention and Rehabilitation Fund, which is at the disposal of the President of KRUS, is part of the financial management of the Agricultural Social Insurance Fund¹. It is intended to finance material costs of activities related to the prevention of accidents at work and occupational diseases of farmers as well as providing assistance to the insured and persons entitled to insurance benefits in using various forms of rehabilitation.

The tasks of the Prevention and Rehabilitation Fund result from Art. 80 sec. 1 of the act on farmers' social insurance, according to which this fund is intended to finance material costs resulting from the implementation of KRUS tasks referred to in art. 21b, art. 63 and art. 64 above acts, incl. such as: activities for the prevention of accidents at work and agricultural occupational diseases, including, in particular, analysing the causes of accidents and diseases, conducting voluntary, free of charge training and instruction for the insured on the principles of health and life protection on a farm and procedures in the event of an accident at work in agriculture, disseminating among the insured the knowledge about the risks of accidents at work and agricultural occupational diseases, as well as the knowledge of the principles of protection of life and health on a farm or the rules of conduct in the event of an accident, and making efforts to properly produce and distribute safe means used in agriculture and agricultural equipment and protective clothing for farmers².

Planning of the Prevention and Rehabilitation Fund usually takes place at the turn of the second/third quarter in the year preceding the planning year. Pursuant to the Act on Farmers' Social Insurance, the Prevention and Rehabilitation Fund is created from a deduction from the Contribution Fund, amounting to 6.5% of the planned expenditure from this fund, from subsidies from the state budget, interests obtained from investing free resources from the Prevention and Rehabilitation Fund³. In the event of a shortage of this fund, it is covered by the Contribution Fund⁴.

1. Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266.
2. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji KRUS jako instrument zapobiegania wypadkowości i niepełnosprawności w rolnictwie w latach 2006–2015 na terenie Polski*, Radom 2017.
3. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266, art. 80 ust 2.
4. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266, art. 80 ust 3.

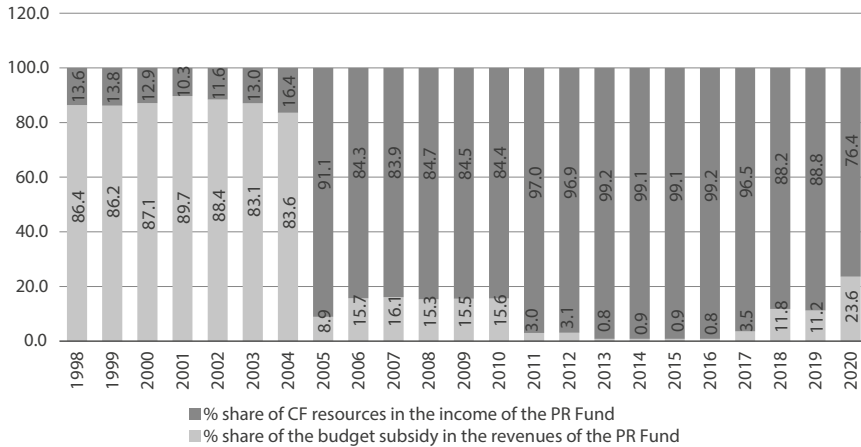
KRUS Prevention and Rehabilitation Fund as a tool for preventing accidents in agriculture

Table 1. Prevention and Rehabilitation Fund (PRF) in 1998–2020 according to the structure of revenues, including a write-off from the Contribution Fund (CF) and a subsidy from the state budget (in PLN thousand)

Year	Write-off from the budget subsidy	% share of the budget subsidy in the revenues of the PR Fund	Write-off from CF	% share of FS resources in the revenues of the PR Fund
1998	18 410	86.4	2 910	13.6
1999	20 000	86.2	3 195	13.8
2000	21 140	87.1	3 125	12.9
2001	27 500	89.7	3 143	10.3
2002	27 000	88.4	3 544	11.6
2003	29 300	87.0	4 361	13.0
2004	29 100	83.6	5 698	16.4
2005	2 500	8.9	25 700	91.1
2006	4 000	15.7	21 532	84.3
2007	4 500	16.1	23 500	83.9
2008	5 000	15.3	27 724	84.7
2009	5 500	15.5	30 004	84.5
2010	6 000	15.6	32 454	84.4
2011	1 000	3.0	32 639	97.0
2012	1 038	3.1	32 900	96.9
2013	274	0.8	32 639	99.2
2014	283	0.9	32 922	99.1
2015	287	0.9	33 270	99.1
2016	292	0.8	34 863	99.2
2017	1 292	3.5	35 124	96.5
2018	5 000	11.8	37 462	88.2
2019	5 000	11.2	39 525	88.8
2020	10 324	23.6	33 484	76.4

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Chart 1. Prevention and Rehabilitation Fund in the years 1998–2020 according to the structure of revenues including the write-off from the Contribution Fund and a subsidy from the state budget (in %)

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Table 1 and Chart 1 show that the share of financial resources from the KRUS Prevention and Rehabilitation Fund has changed significantly over the years. Until 2004 the basis for financing the Fund’s prevention and rehabilitation activities was a subsidy from the state budget, from 2005 – a write-off from the Contribution Fund up to 5% (in 2005–2015), and from 2016 – up to 6.5% of the planned expenditure of this fund⁵. In the years 1998–2004, the share of the budget subsidy in the case of the Prevention and Rehabilitation Fund was over 80%. Since 2005, the basis for financing the preventive and rehabilitation activities of KRUS was a write-off from the Contribution Fund, which in the years 2013–2016 amounted to over 99%.

Forms and directions of preventive actions

In Poland, the employer has been obliged to ensure safe working conditions for employees. Their duties are determined by the provisions of the Labour Code. The employer is also obliged to carry out prevention activities, including training of employees, both before allowing them to work and afterwards. Self-employed farmers do not have such statutory labour protection.

5. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji KRUS...*, op. cit.

The Agricultural Social Insurance Fund has no right to prevention insight into the farmer's working methods until he has had an accident. In this situation, the activities carried out by the Fund consist in examining the circumstances and causes of accidents and occupational diseases and disseminating among the insured the knowledge about the risks associated with agricultural work and the principles of safe performance of this work⁶. The participation of farmers in prevention activities is voluntary and free of charge, and non-participation does not result in any sanctions.

The Act of 20 December 1990 on social insurance for farmers precisely defines the framework of the prevention activities of the Agricultural Social Insurance Fund. In art. 63, the legislator obliged the Fund to:

- a) analyse the causes of accidents and occupational diseases;
- b) conduct voluntary, free of charge training and instruction for the insured on the principles of health and life protection on the farm;
- c) disseminate among the insured persons the knowledge about the risks of accidents at work in agriculture and occupational diseases, as well as the principles of health and life protection;
- d) make efforts to ensure the proper production and distribution of safe products used in agriculture as well as equipment and protective clothing for farmers.

The main objective of prevention activities carried out by the Fund's local units is to disseminate the "Principles of health and life protection on a farm", which are recommendations regarding farm equipment, securing persons working on it and the manner of performing work related to agricultural activity. The content of the document, determined by the President of KRUS in consultation with the Farmers' Council and ministers competent for health, social security and rural development, was first published in 1995, and in 2008 and 2020 – amended. The need to update the "Principles of health and life protection on a farm" resulted from the need to adapt individual provisions to the legal regulations and good agricultural practices in force in the European Union countries. The latest version includes topics related to work organization, environmental protection, fire protection, handling of harmful substances (such as plant protection products, fuels and fertilizers), as well as recommendations on the psychophysical condition of the farmer and his well-being at the time of starting work. The dissemination of these principles is the main goal of prevention activities carried out by the local units of the Fund.

6. W. Kobielski, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników – wybrane problemy*, "Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia" 2005, nr 26/27.

Based on the analysis of the causes and circumstances of accidents and occupational diseases reported to KRUS in 2019, the President of KRUS established the following directions of KRUS prevention activities:

- a) disseminating the “Principles of health and life protection on a farm and the List of particularly dangerous activities related to running a farm, which may not be entrusted to children under 16” among farmers, their families and children, and people associated with the rural environment;
- b) inducing the elimination of threats and prevention of the most common accidents from the following groups: “falling of people”, “being caught and struck by moving parts of machines and devices”, “hit, crushed and bitten by animals”, “falling objects” and “other events” by popularising:
 - improvement of the surface condition of yards and communication routes on farms;
 - using PPE items;
 - use of platforms and ladders with protection against tilting and sliding when working at the height;
 - elimination of doorsteps and faults in buildings and passages;
 - correct way to get on and off agricultural machinery;
 - taking care of equipping machines and devices with covers and securing their moving parts;
 - getting acquainted with the operating instructions for the machines and devices used;
 - rules for disabling the drive of machines and devices during their repairs and adjustments;
 - proper securing of machines, devices and tools during standstill and in motion;
 - application of the principles of safe timber harvesting for the needs of an agricultural farm;
 - safe aggregation of agricultural machinery and equipment;
 - the need to ensure the welfare and treatment of animals, and to understand their physiology and natural behaviour;
 - care for the psychophysical condition of the farmer – healthy lifestyle, diagnostics and disease prevention, proper organization of work, including counteracting the accumulation of works and fatigue, as well as ways to prevent overloading of the motion system;
- c) influencing the proper production and distribution of agents used in agriculture, as well as protective equipment and clothing by:

KRUS Prevention and Rehabilitation Fund as a tool for preventing accidents in agriculture

- informing farmers about products marked with the “KRUS Safety Mark” and with trade fair awards of the President of KRUS entitled “Product increasing work safety on farms” and encouraging their purchase and use;
 - conducting preventive and recourse proceedings in order to eliminate from the market products whose design defects, workmanship or incorrect information in the manual were or may cause an accident or pose a threat to users;
- d) informing farmers about methods of preventing occupational diseases – mainly about preventing bites by ticks and about procedures to be followed in the event of a bite;
- e) familiarising farmers with the rules of conduct in the event of an accident and the basic methods of providing first aid⁷.

The Fund disseminates the “Principles of health and life protection on a farm” and “List of particularly dangerous activities related to running a farm, which may not be entrusted to children under 16 years of age” by:

- training, meetings and talks on health and safety on the farm;
- competitions about occupational health and safety knowledge on a farm;
- competitions for a safe farm;
- farm and field work inspections;
- pre-medical aid demonstrations;
- OSH knowledge Olympics for agricultural school students;
- test, art, photo and other competitions for children;
- KRUS information and prevention stands during mass events for farmers;
- popularising materials (brochures, guides, leaflets, calendars, films, posters, press articles, materials for children) and letters, appeals of the President of KRUS;
- popularising the principles of occupational health and safety through the mass media – press, radio, television, internet portals;
- conferences, seminars and meetings on occupational safety;
- individual instruction during the inspection of accident sites;
- expositions and exhibitions in customer service rooms at KRUS Regional Banches and local offices.

During these prevention activities, the Fund tries to convince farmers to introduce changes that significantly reduce the risk of an accident on the farm. Most of them do not require large financial outlays and make the working and living

7. KRUS, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2020 roku*, Warszawa 2021.

environment of the farmer and his family safer. Among the low-cost changes promoted by KRUS, the following can be mentioned:

- keeping farm yards clean and tidy;
- using the right footwear;
- correct mounting and dismounting of agricultural machines;
- use of a safety ladder;
- care for the completeness of guards and protections of the moving parts of agricultural machines and devices;
- compliance with all the recommendations contained in the operating instructions;
- shutdown of the drive during repairs and adjustments;
- getting to know the habits of animals, treating them friendly and applying the principle of limited trust;
- using labour protection.

As part of activities to prevent accidents at work and occupational diseases of farmers, KRUS makes efforts to ensure the proper production and distribution of safe products used in agriculture, as well as protective equipment and clothing for farmers.

The President of KRUS grants safe machines and devices the “KRUS Safety Mark” and awards the fair distinction “Product increasing work safety on a farm”.

Since 2000, producers and suppliers of these products have been awarded the DOBROŚLAW statuette, symbolizing protection of the health and life of farmers.

KRUS acquaints farmers with products marked with the “KRUS Safety Mark” and with the trade fair distinction “Product increasing work safety on a farm”. It presents them during trainings, fairs, conferences, seminars and shows, and encourages farmers to purchase them.

Another form of influence is carrying out prevention activities aimed at eliminating from the market technical means of production that may be the cause of accidents (e.g. when finding structural defects of agricultural machinery and equipment or improperly performed services).

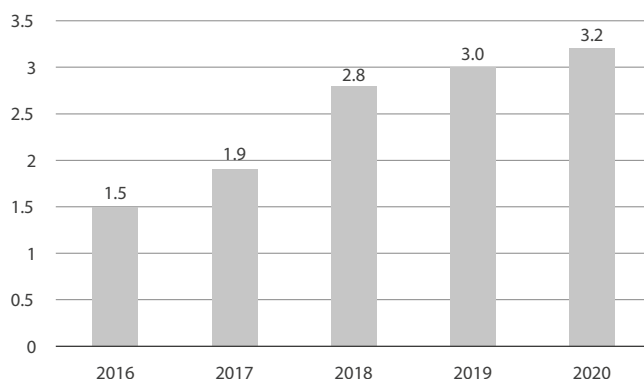
If the cause of the accident at agricultural work was the defectiveness of the means of production used or the irregularity of the service provided, the President of KRUS in recourse proceedings may request the suppliers of defective products and services to return the paid post-accident benefits and require the removal of any structural defects and other risks⁸.

8. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji...*, op. cit.

Structure of expenditure in 2017–2020

Due to the fact that the prevention activities of the Agricultural Social Insurance Fund contribute to reducing the number of accidents at work in agriculture, eliminating their causes, preventing occupational diseases and other occupational risks to farmers, it was reasonable to increase the financial resources from the Prevention and Rehabilitation Fund for the above-mentioned statutory activities of KRUS. Hence the planned increase in expenditure on prevention activities from 2018, and thus an increase in expenditure per one insured person.

Chart 2. Amount spent on prevention activities of KRUS per one insured in the years 2016–2020

Source: *Agricultural Social Insurance Fund.*

The data for the period 2016–2020 show that in recent years the amounts spent on prevention activities by KRUS per one insured present an upward trend.

Thanks to the increased financial resources for prevention, KRUS has the opportunity to intensify its activities to disseminate knowledge among farmers about the risks and protection against accidents and occupational diseases.

In the years 2017–2020, from PLN 2 368 000 up to PLN 3 668 000 was spent annually on the implementation of prevention tasks. The funds were allocated to:

- purchase of competition prizes organized by the Regional Branches and the KRUS Headquarters (from 49.2% in 2017 to 27.5% in 2020 of total expenditure on preventive measures);
- purchase of prevention materials and materials popularizing the principles of health and safety to conduct prevention activities along with the purchase of pre-medical rescue kits (from 13.9% in 2017 to 33.5% in 2020);

KRUS Prevention and Rehabilitation Fund as a tool for preventing accidents in agriculture

- making materials and their projects popularizing the principles of work safety on a farm (from 20.6% in 2017 to 29.7% in 2020);
- participation in agricultural events, organization of KRUS information and prevention stands (from 10% in 2017 to 4.1% in 2020).

A detailed list of data on the disbursement of funds from the Prevention and Rehabilitation Fund is presented in the table and graphs below.

Table 2. Expenditure from the Prevention and Rehabilitation Fund in 2017–2020 (in PLN)

Prevention activities				
Allocation of expenses	amount of expenses in the year:			
	2017	2018	2019	2020
Occupational health and safety competitions for farmers	472 608.57	504 651.33	1 131 657.93	546 018.27
National Competition "Safe Farm"	281 284.48	331 995.40	357 090.68	0.00
National Art Competition for Children	150 189.61	159 491.50	189 642.44	212 238.62
Other competitions	261 231.94	220 909.44	248 471.41	248 877.86
Purchase of prevention materials and materials promoting the principles of health and safety to conduct prevention activities	189 787.41	856 183.98	175 582.72	1 051 528.06
Pre-medical rescue kits	139 860.00	128 457.00	186 800.00	177 270.00
Participation in agricultural events, organization of KRUS information and prevention stands	236 492.73	296 025.10	319 713.40	152 179.91
Preparation of materials and their projects popularizing the principles of work safety on a farm	487 990.99	944 782.87	938 278.85	1 088 693.10
Other services	92 998.15	16 117.27	56 359.04	150 855.38
Purchase of materials enabling the conduct of prevention actions, e.g. an exhibition tent, a stand	56 054.54	26 567.31	27 036.66	40 428.03
In total	2 368 498.42	3 485 181.20	3 630 633.13	3 668 089.23

Source: *Agricultural Social Insurance Fund*.

In 2020, there is a clear decrease in expenses allocated to the purchase of competition awards and expenses related to participation in agricultural events and the organization of information and prevention stands. This was due to the COVID-19 epidemic. Due to sanitary restrictions, some of the planned measures to prevent accidents at work and occupational diseases of persons insured in KRUS were not

implemented. Due to the guidelines of the Chief Sanitary Inspector and the Government Crisis Support Team, activities requiring direct contact with farmers were cancelled: e.g. the 18th edition of the National Safe Farm Competition (implementation of this project has been postponed to 2021), training for farmers and their family members, as well as other competitions and shows. Fewer information and prevention stands and safe work demonstrations were organized due to the cancellation of most mass events.

At the same time, in response to the COVID-19 pandemic in 2020, additional prevention activities were taken. In order to popularize among the youngest rural inhabitants the e-learning course entitled “We are safe in the countryside – we prevent falls”, which in a modern form introduced the children to the risk of accidents in the farm yard, for the second time scooters were drawn among children who had completed the course.

The first edition of a competition for a nursery rhyme for children about farm safety was organized. The authors of the 20 best works received prizes, and the remaining children were given puzzles and colouring pages illustrating particularly dangerous activities related to running a farm, which should not be entrusted to children under 16.

The first “National Test Competition for Safe Work on a Farm – Safe Handling of Farm Animals” was also carried out. To implement this project, the moodle platform was used – an online tool that, in the conditions of a pandemic, enables educational activities among farmers without the need for direct contacts. The subject of the competition concerned a prevention campaign to reduce the number of accidents at work and occupational diseases of farmers related to handling animals, under the slogan “You do not risk when you know and respect”.

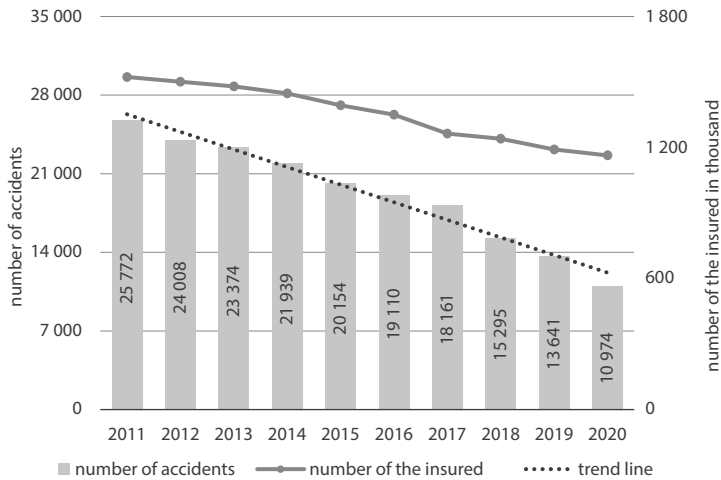
Accidents at work and occupational diseases of farmers in 2011–2020

Data on accidents at farms of individual farmers were first collected by KRUS in 1993. At that time, almost 66 000 reported accident events were recorded. Since that time, the number of reported accidents and the total number of accidents at agricultural work and those resulting in the payment of one-off compensations have been gradually decreasing.

Accidents reported

In 2020, 10 974 accidents were reported to KRUS, by 2 667 (19.6%) less than in 2019, with a drop in the number of insured persons by 26 809 (2.3%): from 1 191 044 to 1 164 235. In 2011, the number of reported accidents decreased by 14 798 (57.4%), and the number of insured persons by 352 073 (23.2%).

Chart 3. Number of accidents reported as accidents at agricultural work in 2011–2020 as compared to the number of insured persons

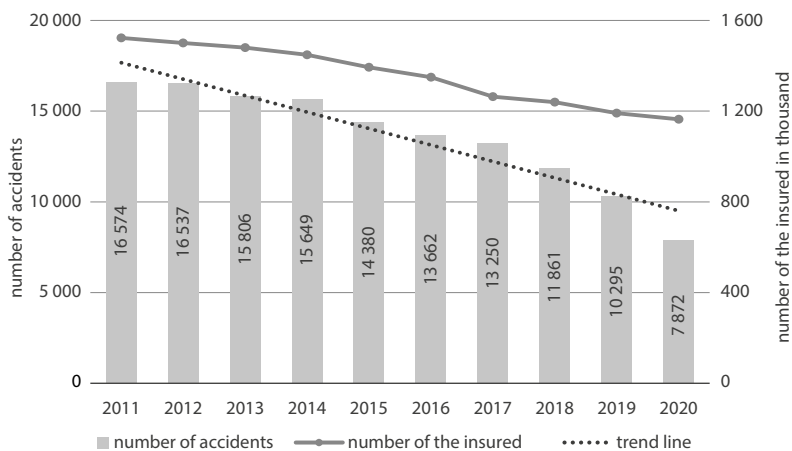

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Accidents culminating in payment of one-off compensations, type of incidents and their health effects

The number of accidents resulting in the payment of one-off *compensations* decreased from 10 295 in 2019 to 7 872 in 2020, i.e. by 2 432 (23.5%) less than in the previous year. Over the last ten years (from 2011), it has decreased by 8 702 (52.5%) accidents.

Chart 4. Accidents resulting in the payment of one-off compensations in 2011–2020 as compared to the number of the insured

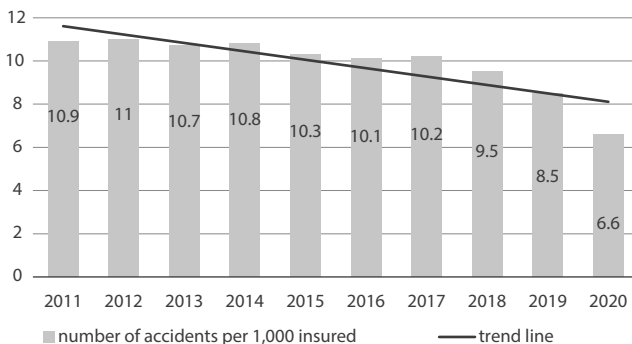

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Accident rate

In 2020, the accident rate in individual agriculture (the number of accidents resulting in the payment of one-off claims per 1 000 insured) decreased from 8.5 in 2019 to 6.6 in 2020, i.e. by 1.9. Over the last 10 years, the accident rate has decreased from 10.9 to 6.6, i.e. by 4.3.

Chart 5. Number of accidents per 1 000 insured in 2011–2020 (according to decisions resulting in the payment of one-off compensations)

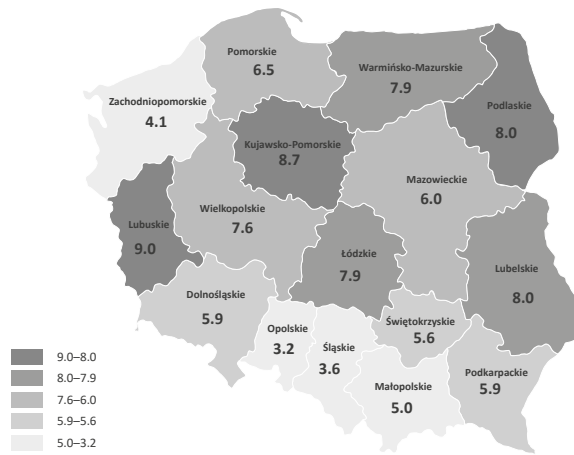

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

KRUS Prevention and Rehabilitation Fund as a tool for preventing accidents in agriculture

For many years, KRUS has noticed a large variation in the accident rate between voivodships. The highest accident rate was recorded in the following voivodships: Lubuskie (9.0), Kujawsko-Pomorskie (8.7), Podlaskie and Lubelskie (8.0), Łódzkie and Warmińsko-Mazurskie (7.9), and the lowest in the following voivodships: Opolskie (3.2), Śląskie (3.6), Zachodniopomorskie (4.1) and Małopolskie (5.0). The reasons for these differences between voivodships include topography, climatic conditions of the region, specificity of agricultural production in a given area and the economic situation of farms.

Chart 6. The accident rate in 2020

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Table 3. Age and sex of victims of accidents in 2020

Details		In total	Number of accidents in age groups							
			<18	18-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 and more
a – number of victims										
b – % share in accidents in total:										
Women	a	2 350	1	1	84	356	785	1 042	56	25
	b	29.9%	0.1%	0.1%	1.1%	4.5%	10.0%	13.2%	0.6%	0.3%
Men	a	5 522	0	12	532	1 019	1 504	1 846	566	43
	b	70.1%	0.0%	0.2%	6.8%	12.9%	19.1%	23.5%	7.1%	0.5%

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

KRUS Prevention and Rehabilitation Fund as a tool for preventing accidents in agriculture

Most of the victims in 2020 were men (70.1%), mainly in the age groups: 50–59 years old (23.5% of all victims), 40–49 years old (19.1% of all victims) and 30–39 years old (12.9% of all victims). Among women, the greatest number of victims was recorded in the age groups: 50–59 years (13.2% of all victims), 40–49 years (10.0% of all victims).

Breakdown of accidents by groups of events

The breakdown of accident groups (by events causing injuries) has been similar for years. The vast majority in 2020 were events from the following groups:

- falls of persons – 3 718 injured, which accounted for 47.2% of all one-off compensations paid out;
- hit, crushed, bitten by animals – 958 injured, i.e. 12.2% of accidents;
- being caught and hit by moving parts of machines and devices – 958 injured, i.e. 12.2% of accidents;
- other events – 958 victims, i.e. 12.2% of accidents.

Table 4. Breakdown of accidents in 2020 by accident groups

Detailed breakdown	Number of accidents resulting in the granting of a one-off compensations	
	2020	% share in 2020
In total including:	7 872	100.0
falls of persons	3 718	47.2
the fall of objects	438	5.5
contact with sharp hand tools and other sharp objects	376	4.8
hit, crushing by materials and mechanically transported items	164	2.1
being run over, hit, caught by a moving means of transport	122	1.5
being caught and hit by moving parts of machines and devices	958	12.2
hit, crushed, bitten by animals	958	12.2
fire, explosion, natural forces	55	0.7
exposure to extreme temperatures	40	0.5
exposure to harmful materials	9	0.1
sudden illness	76	1.0
other events	958	12.2

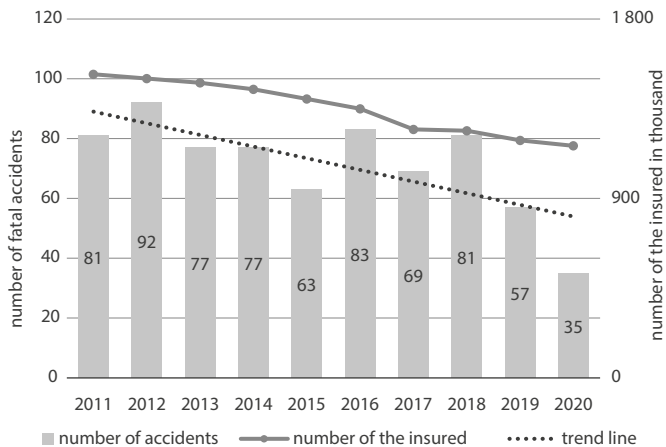
Source: *Agricultural Social Insurance Fund*.

For many years, the most numerous group of accidents have been “falls of persons”, they account for approx. 50% of all accidents. The next numerous accident groups are: “hit, crushed, bitten by animals”, “caught and struck by moving parts of machines and devices”, “other events”.

Fatal accidents

One-off *compensation* payments were made for death as a result of 35 accidents at agricultural work, 22 (38.6%) less than in 2019. The number of fatal accidents resulting in the payment of one-off *compensations* has decreased since 2011 by 46 (56.8%) – from 81 in 2011 to 35 in 2020. Fatal accidents accounted for 0.44% of all accidents resulting in the payment of benefits. The frequency of these accidents was 3.0 per 100 000 insured.

Chart 7. Fatal accidents culminating in the payment of one-off compensations in 2011–2020 compared to the number of insured

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

In 2020, most of the fatal accidents occurred in the following accident groups: “being run over, hit and caught by a moving means of transport” (9 victims), “falling objects” (7 victims) and “being caught and hit by moving parts of machines and devices” (6 victims).

Table 5. Breakdown of fatal accidents in 2020 by groups of events

Detailed breakdown	Number of fatal accidents resulting in the granting of a one-off compensation	
	2020	% share in 2020
In total including:	35	100.0
the fall of people	2	5.7
the fall of objects	7	20.0
contact with sharp hand tools and other sharp objects	0	0.0
hit, crushing by materials and mechanically transported items	0	0.0
being run over, hit, caught by a moving means of transport	9	25.7
being caught and hit by moving parts of machines and devices	6	17.2
hit, crushed, bitten by animals	4	11.4
fire, explosion, natural forces	0	0.0
exposure to extreme temperatures	0	0.0
exposure to harmful materials	0	0.0
sudden illness	4	11.4
other events	3	8.6

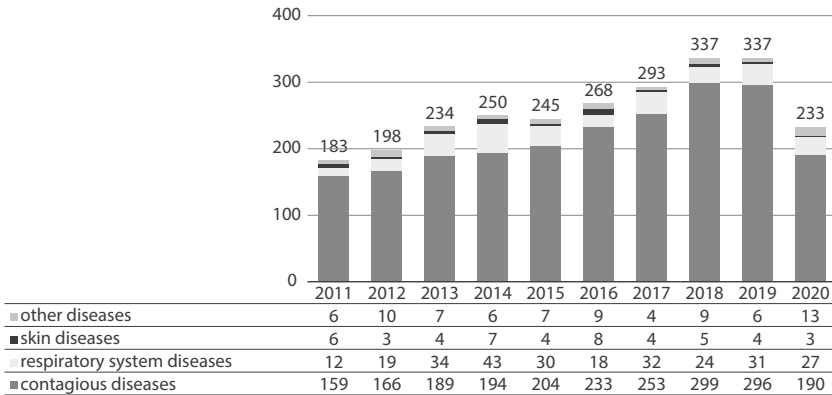
Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Occupational diseases of farmers

In 2020, 233 one-off compensations were awarded for health impairment caused by an occupational disease, compared to 2019 the number of award decisions decreased by 104 (30.9%).

Among them, there were 190 cases of infectious diseases (including 185 Lyme disease), 27 cases of respiratory system diseases, 11 cases of diseases of the peripheral nervous system and the locomotor system caused by the way work was performed, 3 cases of skin diseases, 1 case of bilateral permanent sensorineural hearing loss and 1 case of the disease eyesight caused by a physical, chemical or biological factor.

Chart 8. Number of occupational diseases resulting in the payment of a one-off compensation in the years 2011–2020

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

In most cases (82% of cases), the damage to health due to occupational diseases did not exceed 10%.

Table 6. The breakdown of health detriment for diseases/disease groups in 2020

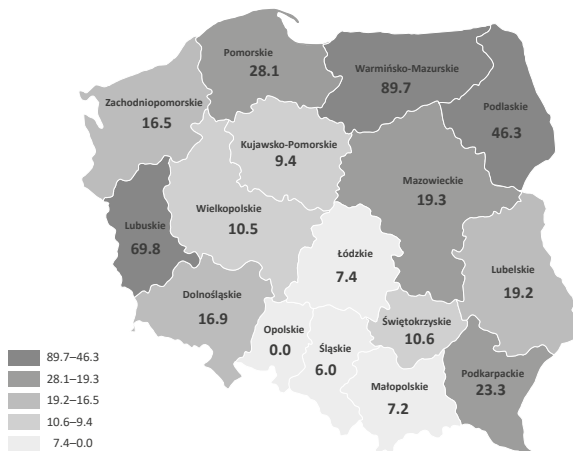
% damage to health	Bronchial asthma	Extrinsic alveolitis	Allergic rhinitis	Skin diseases	Iilateral permanent sensorineural hearing loss of the cochlear or sensorineural type caused by noise	Chronic diseases of the locomotor system caused by the way of work	Diseases of the visual system caused by physical and chemical factors or biological	Contagious or parasitic diseases or their sequelae	Total
Up to 5%	0	1	0	2	0	4	1	114	122
6–10%	6	6	2	1	0	5	0	49	69
11–30%	3	9	0	0	1	2	0	26	41
31–60%	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Above 61%	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	9	16	2	3	1	11	1	190	233

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

The number of occupational diseases resulting in the payment of a one-off compensation per 100 000 insured in KRUS decreased from 27.8 in 2019 to 19.6 in 2020. The highest incidence of occupational diseases of farmers was found in the following

voivodships: Warmińsko-Mazurskie (89.7), Lubuskie (69.8), and Podlaskie (46.3). The lowest in the following voivodships: Śląskie (6.0), Łódzkie (7.4), Kujawsko-Pomorskie (9.4), Wielkopolskie (10.5) and Świętokrzyskie (10.6). No occupational diseases were reported in the Opolskie voivodship.

Chart 9. Number of occupational diseases per 100 000 insured in 2020 (according to decisions granting one-off compensation)

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Analysis of the causes and circumstances of accidents and occupational diseases of farmers

Pursuant to the statutory instruction of Art. 63 sec. 1 point 1 of the Act of 20 December 1990 on social insurance for farmers, the Agricultural Social Insurance Fund analyzes the causes and circumstances of accidents at work and occupational diseases of farmers each year. During the post-accident investigation, prevention inspectors inspect the places and objects related to accidents, assess the methods of work and the technical condition of the means of production used, and familiarize themselves with medical documentation related to first aid and documentation provided by law enforcement agencies, as well as obtain information from victims and witnesses about the circumstances and course of the event. During the evidentiary proceedings, the causes of the accident are identified, and on their basis, prevention recommendations are issued to the injured or their families in order to reduce the

risk of the accident recurrence. Information obtained in the evidentiary proceedings regarding the reported accident is processed and analysed to determine the directions of KRUS prevention activities for the whole of Poland, as well as for local needs.

Table 7. The most common causes of accidents in 2020

Category of causes	Number of causes	Share in %
	2020	2020
Poor condition of the surface (uneven, slippery, boggy)	1 146	11.7
Failure to wear suitable work footwear	861	8.8
Improper manipulation of the limbs in the danger zone	672	6.9
The narrowness and aggression of animals not resulting from their physiology (e.g. heat, first lactation, childbirth, mastitis, etc.)	525	5.4
Improper grasping, holding of tools, means and objects of work	478	4.9
Insufficient concentration of attention on the activity performed	473	4.8
Improper way of handling animals, including not being particularly careful when handling dangerous animals	467	4.8
Incorrect way of getting on (and getting off) agricultural machines, trailers, carts, etc.	300	3.1
Structural defects in buildings, stairs and animal stalls, unprotected dump holes and manure channels, door sills, surface level differences, etc.	277	2.8
Failure to use ladders, platforms and scaffolding or the wrong way of climbing and descending from them when working at height	251	2.6
Improper pace of work, haste	226	2.3
Improper operation and use of agricultural machinery and equipment (adjustment, repairs, aggregation, etc.)	190	1.9
Incorrectly constructed ladders (e.g. lack of protection against tilting and sliding, wrong spacing of rungs, etc.)	190	1.9
Lack of work clothes and footwear	185	1.9
Surprise by an unexpected event	178	1.8
Lack of or inadequate guards and protection of moving parts of agricultural machines and devices	159	1.6
Other in total	3 192	32.7
In total	9 770	100.0

Source: Agricultural Social Insurance Fund.

Summary

The Agricultural Social Insurance Fund (Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego) was established by the Act of 20 December 1990 on social insurance for farmers. Establishment of KRUS as an organization ensuring the implementation of previously dispersed tasks in the field of servicing social insurance for farmers and undertaking new tasks not previously carried out by any insurance institution, e.g. in the field of prevention and rehabilitation, required taking actions aimed at disseminating these activities in the rural environment. The financial basis for the Fund's operations in the field of accident prevention as well as medical rehabilitation is the Prevention and Rehabilitation Fund (Article 80 of the Act on social insurance for farmers)⁹.

This fund is created from a write-off from the Contribution Fund (financing benefits from sickness, accident and maternity insurance) in the amount of up to 6.5% of the planned expenses from this fund (from 2016) as well as subsidies from the state budget¹⁰ and interest obtained from investing free funds from the Fund Prevention and Rehabilitation¹¹.

Statistical data on the number of accidents of farmers at work confirm the effectiveness of all preventive measures carried out by the Agricultural Social Insurance Fund. From 1993 to 2020, the number of reported accidents decreased from 66 thousand up to 11 thousand (by over 80%), also the number of one-off compensations paid decreased from 42 thousand to 7.9 thousand, including those due to fatal accidents from 286 to 35.

The accident rate (the number of accidents resulting in the payment of one-off compensations per 1 000 insured) has decreased since 1993 from 24.6 to 6.6 in 2020 (by 18 less).

To sum up, the funds spent on prevention activities aimed at increasing the awareness of farmers and their families about the principles of health and life protection on the farm and the risks of accidents contributed to the reduction of the number of benefits paid out¹².

The practice of defining the directions of prevention activities adopted by KRUS on the basis of the analysis of the causes and circumstances of accidents, the ongoing monitoring of accident hazards on farms, and, consequently, the adaptation of

9. Ibidem.

10. Ibidem.

11. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266, art. 80 ust 2.

12. C. Nobis, *Fundusz prewencji i rehabilitacji...*, op. cit.

the topics and forms of prevention activities to the current, local needs made KRUS activities effective and attractive for various groups of recipients from the countryside. Thanks to the educational activities of KRUS, the awareness of farmers about the risk of accidents increased and the number of accidents on farms decreased¹³.

Bibliography

Kobielski W., *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników – wybrane problemy*, “Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2005, nr 26/27.

KRUS, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2020 roku*, Warszawa 2021.

Nobis C., *Fundusz prewencji i rehabilitacji KRUS jako instrument zapobiegania wypadkowości i niepełnosprawności w rolnictwie w latach 2006–2015 na terenie Polski*, Radom 2017.

Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. 2021 poz. 266.

13. Ibidem.

received: 26.05.2021
accepted: 22.06.2021

